

Eleve elrendelés

Tartalom:

KÜLÖNBÖZŐ ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEK

A BIBLIAI ÉRTELMEZÉS

MI KÖVETKEZIK AZ ELEVE ELRENDELÉS TANÍTÁSBÓL?

Melléklet:

IGÉK, AMELYEK LÁTSZÓLAG KIZÁRJÁK A SZABAD AKARAT LÉTEZÉSÉT

KÜLÖNBÖZŐ ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEK

A Bibliában is előforduló eleve elrendelés szót kétféleképpen értelmezik:

- Előre tudás alapján történő eleve elrendelésként: eszerint az eleve elrendelés Isten öröktől fogva meglévő, szeretetből fakadó végzését jelenti, amellyel meghatározza azt a történelmi üdvrendet, ahogyan minden ember számára lehetővé válhat az üdvösség. Isten eleve elrendelte, hogy Jézus legyen az egyetlen és abszolút közbenjáró Istennél.
- A szuverén Isten dönt az emberek üdvösségéről és kárhózatáról az emberi akarat figyelembe vétele nélkül. Az ember Istennek ezen a döntésén semmit sem tud változtatni. Ezen az értelmezésen belül két gondolkodási irány létezik: az **egyszeres eleve elrendelés** (ebben hitt Luther) és a **kettős eleve elrendelés** (amelyben Kálvin és a református egyház hisz).

Az egyszeres eleve elrendelés azt jelenti, hogy Isten azokat választja ki előre, akik Hozzá kerülnek.

A kettős eleve elrendelés szerint Isten mind a mennybe, mind a pokolba kerülőket előre kiválasztja.

Az "eleve elrendelés" szót a második értelmezés szerint használjuk az értekezésünk további részében.

A második értelmezésnek három fő képviselője van:

Ágoston (354-430)

Ágoston volt az első, aki kidolgozta az **eleve elrendelés tanítási rendszerét**. Úgy látta, hogy meg kell védenie a meg nem érdemelt és önkényes isteni kegyelem gondolatát, és ennek kapcsán fejtette ki az eleve elrendelés tanítását. Az "Ad Simplicianum"-ban leírja gondolatait a Róma levél 5:12-ről és a 9. fejezetről.

“Legelőször is megvan Isten terve, és annak megfelelően választ ki...” (Ad Simplicianum I. 2,6)

Elmagyarázza, hogy Isten annyi embert rendel el az ő országába való bejutásra, ahány angyal elszakadt a hittől. (Enchiridion de fide, spe et caritate/ 9,29)

Luther (1483-1546)

Luther, aki Ágoston-rendi szerzetes volt, Ágoston tanítására alapozott, és — több mint ezer évvel később — továbbfejlesztette azt. Leghíresebb, "A szolgai akaratról" című művében ezt írja:

“Mert mi hisszük, hogy igaz, hogy Isten mindent előre tud, és előre elrendel..., és hogy semmi sem történik az ő akarata nélkül; ebből aztán logikusan következik, hogy sem embernek, sem angyalnak, sem semmilyen más teremtménynek nincsen szabad akarata.” (I bid. p.317, paragraph 19)

Kálvin (1509-1564):

Kálvin tanítása a dortrechti zsinat (1618/19) jóváhagyása után nagy befolyásra tett szert Németalföldön, s ezen a zsinaton vált a reformátusok hivatalos tanításává.

“Az eleve elrendelés alatt Istennek azt az örök elhatározását értjük, amellyel önmagában eldönti, hogy mi legyen egy ember örök sorsa. Nem mindenki ugyanolyan előfeltételekkel teremtett, hanem némelyek az örök életre, némelyek az örök kárhózatra vannak eleve elrendelve.” (Institutio Christianae Religionis 3. 21. 5)

A BIBLIAI ÉRTELMEZÉS

Isten örök, nincsen az időhöz kötve, mint az emberek. Számára minden jelen. Mivel tudja, hogy ki fog mellette dönteni, ezért ki is választhat és el is rendelhet embereket arra, hogy az Ő engedelmes gyermekeivé váljanak.

Mert akiket eleve kiválasztott (ismert – Károli ford.), azokról eleve el is rendelte, hogy hasonlókká legyenek Fia képéhez, hogy ő legyen az elsőszülött sok testvér között. Akikről pedig ezt eleve elrendelte, azokat el is hívta, és akiket elhívott, azokat meg is igazította, a kiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette (Róma levél 8:29-30)

A két vers tartalmilag összetartozik. A 29. vers azt fejezi ki, hogy Isten előre tudásának megfelelően választ ki, ami azt jelenti, hogy nem önkényesen, hanem az ember döntése alapján, amit Ő már előre tud. Mindenkit, akiről tudta, hogy Őt fogja választani, arra rendelt, hogy hasonló legyen Fiához.

Péter, Jézus Krisztus apostola, Pontusz, Galácia, Kappadócia, Ázsia és Bitinia szórványában élő jövevényeknek, akik ki vannak választva az Atya Isten előre tudása¹ szerint a Lélek megszentelő munkája által az engedmességre és a Jézus Krisztus vérével való meghintésre: Kegyelem és békesség adassék nektek bőségesen. (1 Péter levél 1:1-2)

Isten szívesen kiválasztana és megmentene minden embert, hogy örökre együtt lehessen velük, de senkit sem kényszerít a vele való kapcsolatra.

Ez jó és kedves a mi üdvözítő Istenünk színe előtt, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére. (1 Timóteus levél 2:3-4)

Nem késlekedik az Úr az ígérettel, amint egyesek gondolják, hanem türelmes hozzátok, mert nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen. (2 Péter levél 3:9)

A Bibliában egyértelmű ígéretet találunk arról, hogy az Isten akarata, hogy minden ember üdvözüljön, de az embereknek szabad akaratuk van, hogy mellette vagy ellene döntsenek. Ha Isten az ember szabad akaratát nem venné figyelembe, akkor üres lenne a pokol, mivel Isten minden embert üdvözítené.

...a farizeusok és a törvénytudók azonban elvetették Isten akaratát (tanácsát – Károli ford.), és nem kerestelkedtek meg általa. (Lukács 7:30)

A farizeusok és törvénytudók tehát maguk döntöttek, hogy nem akarnak részesülni abban, ami Isten akarata (Balázs Károly Újszövetségi görög-magyar szótára szerint: "tanácsvégzése") volt. Isten azt akarta, hogy ők is megtérjenek, de ők nem akarták.

A világ célja

Isten szeretetből teremtette a világot. Meg akarta osztani szeretetét az emberekkel. Ezért teremtett minket, és nekünk szentnek kell lennünk, ahogy Ő szent (1 Péter levél 1:16). Isten sohasem akarta, hogy az emberek vétkezzenek. Teljesen ellenkezik az Ő tervével, hogy az emberek engedetlenek voltak, és vétkeztek Isten ellen. Az eredeti cél az volt, hogy az embernek kapcsolata legyen a Teremtővel. Tudjuk, hogy Isten szeretet és igazságosság; és az összes többi erény is egyesül az ő lényében. Ezért az a terve is tökéletes volt, hogy megteremtette a világot. Ő szereti alkotásait. Ha úgy döntött volna, hogy minden az ő akarata szerint álljon fenn változatlanul, akkor teljesült volna a terve, és a világ máig is teljes lenne szeretettel és békével. Mivel azonban elfogadja az ember szabad akaratát, az ember döntése által beléphetett a bűn a világba. Az eleve elrendelés tanítása valójában azt mondja, hogy Isten előre eltervezte és akarta a bűnt, hogy az emberek tömegei a pokolba jussanak. Igy Isten lenne a bűn okozója. Mielőtt megszületnek, Isten eldönti, hogy soha nem lesz esélyük arra, hogy üdvözüljenek (Kálvin szerint).

Hiszen nem kívánom én a bűnös ember halálát - így szól az én Uram, az ÚR -, hanem azt, hogy megtérjen útjáról, és éljen. Hagyjatok fel vétkeitekkel, amelyeket elkövettetek, és újuljatok meg szívetekben és lelketekben! Miért halnátok meg, Izráel háza? Hiszen nem kívánom a halandó halálát - így szól az én Uram, az ÚR -, térjetelek hát meg és éljetelek! (Ezékiel 18:23.31-32)

¹ Sajnálatos módon mind az Ökumenikus, mind a Károli-féle fordítás az eredeti görögben álló *προγνωσις* [prognosis] szót eleve elrendelésnek fordítja (Vö.: időjárási prognózis = az időjárás előre elrendelése vagy előre tudása?)

Gyakran találkozunk a Bibliában a "Térjete meg!" felszólítással. Ez azt feltételezi, hogy a megtérésnek lehetségesnek kell lennie. Amikor arra szólít fel: "Térjete meg!", nem parancsol, hanem bátorít, kér, sürget. A Mindenható számára nem megalázó, hogy minket kérjen, mert Ő tökéletesen aláztos: "... Krisztusért kérünk, béküljete meg az Istennel!" (2 Korinthus levél 5:20)

Kapcsolat, szeretet és akarat

Az ember teremtésének célja az, hogy kapcsolatban legyen Istennel (János 17:3). Egy kapcsolat legfőbb jellemzői: a szeretet és a szabad akarat. Ha valakit kényszerítenek arra, hogy együtt éljen egy másik emberrel, akkor kettőjüket nem a mély szeretet fogja összekötni. Egy kapcsolat akkor alapszik szereteten, ha a két félnek megvan a lehetősége arra, hogy döntsön e kapcsolat mellett vagy ellen. Ha a másik ember akaratát irányítani lehet, akkor robottá válik. A robotok azt teszik, amilyen célra készítették őket. Isten azonban nem robotokat teremtett, hanem embereket, akik dönthetnek, hogy akarják-e szeretni Istent vagy sem.

Tanúul hívom ma ellenetek az eget és a földet, hogy előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet, hogy élhess te és utódaid is! Szeresd az URat, a te Istenedet, hallgass szavára, és ragaszkodj hozzá... (5 Mózes 30:19-20a)

Jeruzsálem, Jeruzsálem, aki megölöd a prófétákat, és megkövezed azokat, akik hozzád küldettek, hánszor akartam összegyűjteni gyermekeidet, ahogyan a tyúk szárnya alá gyűjti a csibéit, de ti nem akartátok! (Maté 23:37)

Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta. (1 Mózes 4:7)

A bűneset után is lehetséges, hogy az ember ne a bűn rabszolgájaként éljen, hanem uralkodjon fölötte.

MI KÖVETKEZIK AZ ELEVE ELRENDELÉS TANÍTÁSÁBÓL?

- Azok, akik az eleve elrendelésben hisznek, **tagadják**, hogy az embernek **szabad akarata** van arra, hogy Isten megváltását elfogadja vagy elutasítsa.
- Azt is hiszik, hogy az **ember teljesen romlott**, mert ha képes lenne a jót választani, Istent is tudná keresni.

Mert amikor a pogányok, akik nem ismerik a törvényt, természetes eszük szerint cselekszik azt, amit a törvény követel, akkor ezek a törvény nélküliek önmaguknak szabnak törvényt. (Róma levél 2:14)

- Továbbá, ha valaki arra van elrendelve, hogy Istennel éljen, lehetetlen, hogy Istent elhagyja; ez azt jelenti, hogy aki az eleve elrendelést tanítja, azt is tanítania kell, hogy **nincs elbukás**.
- Akit Isten kiválasztott, az nem tud ellenállni Isten kegyelmének, mert a kiválasztottak mindenképpen Istenhez fognak kerülni.

Ti kemény nyakú, körülméletlen szívú és fülú emberek, mindig ellene szegültök a Szentléleknek, atyáitokhoz hasonlóan ti is. (Apostolok cselekedetei 7:51)

- Az eleve elrendelés **tagadja a tettek fontosságát** is. A Biblia világosan kifejezi, hogy a "hit halott cselekedetek nélkül", és hogy a hit önmagában nem ment meg senkit.

Lásd "Hit és cselekedetek" című írásunkat.

Testvéreim, mit használ, ha valaki azt mondja, hogy van hite, de cselekedetei nincsenek? Akarod-e hát tudni, te ostoba ember, hogy a hit cselekedetek nélkül meddő? (Jakab levél 2:14.20)

E szerint a tanítás szerint az sem lehetséges, hogy a gyümölcsök alapján felismerjük valakiről, hogy keresztény-e vagy sem.

Lásd "Ki keresztény?" című írásunkat.

Ez világos ellentmondásban áll a Máté 7:16-tal, ahol az áll, hogy a gyümölcsökről fogjuk megismerni a fákat.

Gyümölcsökről ismeritek meg őket. Tüskebokorról szednek-e szőlőt, vagy bogáncskóróról fűgét? (Maté 7:16)

A valódi hitet az odaadás cselekedetei követik.

- Az **“egyház” elveszíti jelentőségét**, mert nem világos, ki tartozik hozzá és ki nem. A helyi gyülekezetekben sok olyan ember van, aki nem hívő, noha a 2 Korinthus levél 6,14-7,1-ben világos, hogy hívők nem lehetnek felemás igában hitetlenekkel, és nem harcolhatnak ugyanazért az országért.

Ne legyetek a hitetlenekkel felemás igában, mert mi köze egymáshoz az igazságnak és a gonoszságnak, vagy mi köze van a világosságnak a sötétséghez? Vagy mi azonosság van Krisztus és Beliál között? Vagy milyen közösség van hívő és hitetlen között? Hogyan fér össze Isten temploma a bálványokkal? Mert mi az élő Isten temploma vagyunk, ahogyan az Isten mondta: **“KÖZÖTTÜK FOGOK LAKNI ÉS JÁRNI, ISTENÜK LESZEK, ÉS ŐK AZ ÉN NÉPEM LESZNEK. Ezért tehát MENJETEK KI KÖZÜLÜK, ÉS VÁLJATOK KÜLÖN TŐLÜK, így szól az Úr, TISZTÁTALANT NE ÉRINTSETEK, és én magamhoz fogadlak titeket, Atyátokká leszek, ti pedig fiaimmá és leányaimmá lesztek, így szól a mindenható Úr.” Mivel tehát ilyen ígéreteink vannak, szerettem, tisztítsuk meg magunkat minden testi és lelki tisztátalanságtól, és Isten félelmében tegyük teljessé a mi megszentelődésünket. (2 Korinthus levél 6:14-7:1)**

Ezért kitalálták, hogy különbség van a “látható” helyi gyülekezetek (ahol hitetlenek is vannak) és a hívők egyháza között (“láthatatlan egyház”, amely helytől és időtől függetlenül áll fenn). Ennek a különbségtételnek azonban nincsen bibliai alapja.

Lásd *“A látható egyház”* című írásunkat.

- Az eleve elrendelés azt jelenti, hogy aki ma meg akar térni, nem teheti, mert várnia kell addig, amíg Isten “megtéríti” őt. Vagyis nem kezdhet el szent, Istennek tetsző életet élni, jóllehet a Zsidó levél 3:7-8 / Zsoltárok 95:7-8-ban ez áll: “Most, amikor halljátok szavát, ne keményítsétek meg szíveteket, mint Meribánál, amikor Masszánál voltatok a pusztában...”. E végzetes félrevezetés **passzív** embereket eredményez.
- **Hamis istenkép:** ha Isten eleve elrendeli, hogy ki üdvözülni és ki nem, akkor azokat az embereket bünteti, akiket valójában nem akart üdvözíteni. Nem igazságos azért büntetni, amiről nem tehet, amiért nem felelős az ember.
- Az eleve elrendelés tana szerint minden Isten öröktől fogva meglevő terve szerint történik. Ennek az lenne a következménye, hogy Isten nemcsak hogy nem akar jót az embereknek, hanem aktívan munkálja a rosszat. Így Ő válik **a bűn okozójává**.
- Különböző tanítások léteznek az eleve elrendelésről: egyszeres és kettős eleve elrendelés. A valóságban azonban ez a különbség nem döntő. Mindkét tanítás kizárja a szabad akaratot. Ha Isten “csak” azokat választja ki, akiket az örök életre elrendelt, akkor a többiek automatikusan a pokolba kerülnek. Így **Isten maga a felelős azoknak a kárhozataért, akiket nem üdvözít**.
- Aki az eleve elrendelést tanítja, tisztában kell azzal lennie, hogy helytelenül gondolkodik az ember lényéről. **A szabad akarat tagadása az embert és lényét olyan tulajdonságától fosztja meg, ami őt személyé teszi.** Embernek lenni azt jelenti, hogy képes vagyok szabad akarattal és értelemmel meghatározott célokat követni, eközben jobban megérteni az élet értelmét, és az általam választott életútnak viselni a következményeit.

BIBLIAI IGÉK, AMELYEK LÁTSZÓLAG KIZÁRJÁK A SZABAD AKARAT LÉTEZÉSÉT

Tisztában vagyunk azzal, milyen nehézségekbe ütközik egyes újszövetségi igehelyek olvasásakor az, aki megszokta ezt a tanítást. Ahhoz, hogy megértsük azon versek valódi jelentését, melyek látszólag eleve elrendelésről szólnak, alaposabb vizsgálódás szükséges. Nem kevésbé fontos emlékezetünkben tartani mindazt, amit Isten lényéről tudunk. Végül pedig, mind az Ó-, mind az Újszövetségben előfordul sok más kifejezés, melyek nem értelmezhetőek szó szerint.

Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki megáldott minket mennyei világának minden lelki áldásával a Krisztusban. Mert őbenne kiválasztott minket magának már a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte szeretetben. Előre el is határozta, hogy fiaivá fogad minket Jézus Krisztus által, akarata és tetszése szerint, Őbenne lettünk örökösivé is, mivel eleve elrendeltettünk erre annak kijelentett végzése szerint, aki mindent saját akarata és elhatározása szerint cselekszik. (Efezus levél 1:3-5.11)

Min van a hangsúly a 4. versben? Ha azt hangsúlyozzuk, hogy "kiválasztott minket", akkor lehetne úgy érteni, ahogy Kálvin. Egészen más a helyzet azonban, ha így olvassuk: "Mert **őbenne** kiválasztott minket". Ha így hangsúlyozzuk ezt a kijelentést, akkor ebben a versben semmi másról nincsen szó, mint a János 3:16-ban, aminek az a mondanivalója, hogy Isten mindenkit üdvözíteni akar, aki fiában hisz, míg azok, akik őt elutasítják, elvesznek.

Az Efezus levél 1:4 kifejezőmódjában ezt jelenti, hogy Krisztusban választott ki – de csakis Krisztusban. Ezt a gondolatot találjuk a 3., 5. és 11. versekben is. Ez azt jelenti, hogy ha nem megyünk Krisztushoz, kirekesztjük magunkat Isten kiválasztásából és elrendeléséből. A Krisztusban való kiválasztás és eleve elrendelés tanítása ebben a formában csak másfajta kifejezése annak, hogy csak Isten kegyelméből üdvözülünk. Ez a kegyelem nem a tetteinkre, hanem egyedül Isten irántunk való jóságára vezethető vissza. Isten minden embernek adni akarja kegyelmét (1 Timóteus levél 2:4), nemcsak egy előre megállapított számú csoportnak, ahogy a kálvinizmus állítja.

Ezért tehát, szeretteim, ahogyan mindenkor engedelmeskedtetek, nem csupán jelenlétemben, hanem sokkal inkább most, távollétemben is, félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően. (Filippi levél 2:12-13)

E fejezet elején Pál azt írja Jézusról, hogy megalázta magát, és mindig azon fáradozott, hogy életét mások szolgálatára adja. Ezért nyerte el az őt megillető dicsőséget.

Ezért fel is magasztalta őt az Isten mindenek fölé, és azt a nevet adományozta neki, amely minden névnél nagyobb... (Filippi levél 2:9)

A 12. versben Pál tovább folytatja a magyarázatot: "ezért" tegyetek meg mindent, ami töletek telik, hogy szilárdak maradjatok az Istennel való kapcsolatban, és elérjétek a célt. Világos, hogy ehhez a döntéshez a mi akaratum és erőnk sosem lenne elég. Ezért kell "félelemmel és rettegéssel" Istenhez fordulnunk. Ez a kifejezés rámutat arra, hogy milyen tisztelettel, komolysággal és tudatossággal kell a mindenható Isten előtt állnunk (12. vers), aki a mi csekély akaratumkat erősíti (13. vers). Ő tud erőt és akaratot adni nekünk cselekedeteinkhez.

Nem szabad félreérteni a 13. verset: nem arról van szó, hogy az ember nem tudja befolyásolni a saját akarátát, különben Pál nem írta, hogy "félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket". Az, hogy erre képesek vagyunk, feltételezi a szabad akaratot.

A 13. vers elején ez áll: "... Mert Isten az, aki munkálja bennetek...". Ezzel azt magyarázza meg, hogy miért kell félelemmel és rettegéssel Istenhez fordulnunk: azért, mert Ő az, aki segíteni tud nekünk.²

Senki sem jöhet énhozzám, ha nem vonzza őt az Atya, aki elküldött engem. Én pedig feltámasztom az utolsó napon. (János 6:44)

Jézus éppen előtte fejezte ki, hogy ő az igazi kenyér, aki örök életet ad, és ezért higgyenek benne az emberek, kövessék őt mint a Messiást. A zsidóknak mindig világos volt, hogy csak Istent kell követniük. Ezért volt különösen nehéz számukra elfogadni, hogy Jézus azzal az igénnyel lép fel, hogy őt kövessék. Emiatt hangsúlyozza Jézus az erős egységet közte és az Atya között, akit a zsidók már ismertek.

Az a kifejezés, hogy az Atya vonz valakit, arra mutat rá, hogy **hogyan jut el valaki Jézushoz**, de nem jelenti azt, hogy Isten nem kész minden embert vonzani, aki kész lenne követni őt.

Még néhány gondolat a szövegösszefüggéshez:

Jézus kijelentése közvetlen reakció a 42. versbeli részben elutasító, részben csalódott kérdésre:

Nem Jézus ez, a József fia, akinek ismerjük apját és anyját? Akkor hogyan mondhatja: A mennyből szálltam le? (János 6:42)

Egyáltalán nem illene a szövegösszefüggésbe, ha Jézus azt válaszolta volna, hogy nincs lehetőségük dönteni, vagy hogy az Atya eleve elrendeli azokat az embereket, akiknek kapcsolatuk lehet vele. Viszont az emberek reakciója azt mutatja, hogy megértették, hogy Jézus magát Isten fiának tartja, aki a mennyből jött le, és teljes egységben van az Atyával. A 45. versben folytatja:

Meg van írva a prófétáknál: "ÉS MINDNYÁJAN ISTENTŐL TANÍTOTTAK LESZNEK." Aki az Atyától hallott és tanult, az mind énhozzám jön. (János 6:45)

²Isten munkájának és a mi saját igyekezetünknek az együttműködése a Zsidó levél 13:21-ben is kifejezésre jut.

Ezek a versek Isten kijelentésének helyes értelmezéséről beszélnek, és a messiáshoz, azaz Jézushoz való helyes hozzáállásról. Mindenki erre van elhívva, és nem csak egy elitréteg, amely még nem tud róla.

- **Róma levél 9**

A zsidók problémája (különösen 9:1-8, 30-33)

A zsidók formalista és nem szellemi módon hagyatkoztak a törvényre és a nekik adott ígéretekre (Lukács 3:8). Nem hallgattak Jézusra (János 8:39). Ennek egy látszólagos ellentmondás lett a következménye. A pogányok megtalálták az üdvösséget, jóllehet nem keresték azt; a zsidók ellenben, akik fáradhatatlanul keresték, nem tudták megtalálni (Róma levél 9:30-32). Pál feloldja ezt a látszólagos ellentmondást a Róma levél 9-ben, azáltal, hogy elmagyarázza: az ember nem határozhatja meg saját aktivitásával a megigazulás feltételét. Pál először az ígélet témáját tárgyalja.

A szöveg egyes részeiről

Az 1-5-ig terjedő versekben Pál leírja, hogy mi mindent kapott Izrael: övék a fiúság, a dicsőség, a szövetségek, a törvény, az istentisztelet és az ígéretek, illetve, hogy a Messiás a zsidók közül jön el. A zsidók ezeket üdvösségük biztosítékának látják. Ennek ellenére Pál azt állítja (1-3 v.), hogy a legtöbbben közülük nem üdvözülnek. A zsidók számára ez ellentmondásnak tűnik. (Pál a 6. versben a zsidók reakciójára utal: *“De ezt nem úgy értem, mintha Isten ígéje erejét veszítette volna.”*) Egyrészt ők kapták az ígéreteket, másrészt a legtöbb zsidó nem üdvözül.

6. vers: Erejét veszítette Isten ígéje? Nem, de nem az a döntő, hogy valaki utód, hanem az, hogy Istennek engedelmes legyen — az ígélet gyermeke számít Ábrahám utódának (7. v.)

9-13 versek: Pál Izsákról és Jákobról ír. Jákob különösen jó példa arra, hogy az ígélet nem emberi mérce szerint adatott tovább. Ézsau volt az elsőszülött, és a hagyománynak megfelelően ő lett volna az ígélet örököse. A valóság azonban más volt. Jól látszik, hogy Isten fenntartja a jogot, hogy eldöntse, ki legyen az ígélet örököse. Pál itt alapvetően ír az üdvtervben betöltött szellemi feladatokról. *“Még ugyanis meg sem születtek gyermekei, és nem tettek semmi jót vagy rosszat...”* (11. v.) Isten eldöntötte, hogy Ézsauknak szolgálnia kell Jákobot. Ézsau Jákobnak való alárendeltsége biztosan nem azt fejezi ki, hogy Isten előre elhatározta, hogy melyikük üdvözüljön, és melyikük kárhozzon el. Azt viszont már születésük előtt eldöntötte Isten, hogy ki lesz az ígélet örököse. Ezért Jákob nem dicsekedhetett, hogy cselekedetek által nyerte el azt (12. v.). Gyakran úgy magyarázzák a 13. verset, hogy Rebekának Isten már ikrei születése előtt kijelentette, hogy Jákobot szeretni, Ézsaut pedig gyűlölni fogja. Ez nem igaz. A 13. vers idézet a Malakiás 1:1-5-ből, ami néhány évszázaddal Ézsau és Jákob halála után íródott. Ez a szöveg csak arról szól, hogy Isten Ézsau népét (az edomitákat) elvetette, mert kezdettől fogva ellenséges lelkülettel voltak Izrael felé (4 Mózes 20:14-21). Megint nem Ézsau személyes sorsáról van szó, hanem az edomita nép sorsáról. Pál azért idézi Malakiást, hogy mutassa: Izrael (Jákob utódai) a választott nép.

14-16. versek: Igazságtalan lenne Isten? Szó sincs róla, mert a saját mércéjének megfelelően választ ki, és nem emberi elvárások és mértékek szerint. Joga van ahhoz, hogy meghatározza, ki legyen az ígélet hordozója.

17-19. versek: Itt nem a fáraó üdvössége a téma, hanem a beleegyezés abba, hogy a nép Egyiptomból kivonuljon. Isten terve akkor is beteljesül, ha pl. a fáraó teljesen szembefordul a néppel. Még ha meg is engedte volna a fáraó az izraelitáknak, hogy elhagyják Egyiptomot, nem változtatta volna meg a hitét: továbbra is bálványimádó maradt volna. Isten úgy teremtette az embert, hogy ha Őt elutasítja, akkor megkeményedik. Ebben a példában látható, hogy Pál nem azt akarja elmagyarázni, hogy a fáraó miért kárhozik el, és miért nem választotta ki őt Isten, hanem a zsidó néppel szembeni gonoszságát akarja kiemelni.

20-24. versek: Pál a következő gondolatokat a Jeremiás 18:1-10-ből vezeti le: A fazekas formálja az agyagot. Úgy tűnik, mintha látná, hogyan cselekednek az emberek, és ennek megfelelően formálná az edényeit. Viszont ennél több történik itt. A fazekas még a szétesett edényekből is újakat készít, olyanokat, amelyek dicsőségre vannak rendelve. Ez a szövegrész nagyon világosan beszél az eleve elrendelés ellen; Isten irgalmát és kegyelmét juttatja kifejezésre.

Pál a 20-21. és a 22-24. versekben két különböző módon dolgozza fel ezt a példázatot. A két szemlélet nem független egymástól, és Pál nem is vesz figyelembe minden szempontot. Egy motívumot két különböző módon értelmez.

Először arról beszél a 20-21. versekben, hogy nem kritizálhatjuk Istent azért, amilyenek teremtett minket. A fazekasnak joga van arra, hogy díszes és közönséges edényeket is készítsen. Fontos látni, hogy mind a díszes, mind a közönséges edényeknek megvan a rendeltetésük egy háztartásban. Tehát ezek a versek nem az üdvösségről és a kárhozatról beszélnek, hanem arról, hogy egyes edényeknek fontos, másoknak kevésbé fontos rendeltetésük van. Istennek tehát megvan a joga arra, hogy eldöntse, ki fog fontosabb, és ki fog kevésbé fontos feladatokat betölteni.

A 22-24. versekben Pál olyan edényekről beszél, amelyek kárhozatra és dicsőségre rendeltettek. A dicsőségre rendelt edényeket a zsidó- és pogány keresztényekkel azonosítja. A kárhozatra rendelték azok, akik Isten ellen döntöttek. Az, hogy az emberek maguk döntöttek Isten ellen, nem áll kifejezetten a szövegben, de ebből indulunk ki, mivel más igehelyek ezt erősítik meg. Látjuk, hogy Pál itt érinti az üdvösség témáját. Nem akarja azt mondani, hogy nem befolyásolhatjuk az üdvösségünket, hanem azt, hogy az embernek alá kell rendelnie magát Istennek, hogy azt az utat járja, amit Isten előre elkészített (23. v.). Nehéz világos átmenetet látni az üdvösség és a kiválasztás témája között. Isten dicsősége hangsúlyos — nem azért, mert Isten önkényesen dönt az ember

üdvösségéről, hanem azért, mert az embernek alá kell rendelnie magát Istennek, és azt az utat kell járnia, amely számunkra Krisztusban van elkészítve.